

Jasna KRALJ PAVLOVEC

AOL – *Architecture of light* – samostojna razstava arhitektke Špele Kryžanowski

Kritično o razstavi Arhitektura svetlobe

Špela Kryžanowski je arhitektka, ki se zadnji desetletji ukvarja z raziskovanjem duhovnih ravni prostora in bitja. Je magistrica znanosti s področja arhitekture in avtorica strokovne monografije *Feng Shui – arhitektura prostora in filozofija bivanja* (Mladinska knjiga, 2012). Je tudi predavateljica pri predmetu Feng shui na Fakulteti za dizajn, ki je pridružena članica Univerze na Primorskem, in najbolj izpostavljena slovenska strokovnjakinja za feng šuj, ki svoje področje raziskovanja širi tudi na druga podobna področja.

S samostojno dvojezično razstavo *AOL – Architecture of light*, ki je bila v Galeriji Bernardo Bernardi (Ulica grada Vukovara 68, Zagreb, Hrvaška) na ogled od 14. do 24. septembra 2015, je svoja raziskovanja o različnih duhovnih dimenzijah prostora prvič postavila na ogled širši strokovni in laični javnosti.

Naslov razstave je dvoumen in obiskovalec bi lahko pričakoval, da bo razstava predstavljala različne tehnike osvetlitve v arhitekturi. Zato avtorica na vprašanje Zakaj prav Arhitektura svetlobe? pojasnjuje, da »arhitekturo na fizični ravni najbolj opredeljujeta svetloba in praznina. Na finejši energijski ravni je svetloba edino, kar v resnici obstaja. Zato arhitektura svetlobe«. Razstava AOL je zasnovana kot pregledna razstava, ki prikazuje različne duhovne poglede na prostor in išče navdih v zgodovini in sodobnosti. Sestavlja jo šest tem, šest raz-

Slika 1: Razstava »Architecture of light«, Zagreb (foto: Arhitejle)

Slika 2: Razstava »Architecture of light«, Zagreb (foto: Arhitejle)

ličnih izhodišč za premislek o duhovnih dimenzijah prostora.

Predstavljena je sveta geometrija, ki uporablja števila, oblike in razmerja, da bi razumela znanstvene in mistične

zakone, ki vladajo vesolju. Radiesteziya je predstavljena kot parapsihološka metoda za zaznavanje specifičnih sevanj, ki izhajajo iz zemlje, živih bitij in predmetov. Pogačnikova sodobna geomantija obravnava Zemljo kot živo bitje, ki ima

svoj energijski sistem, elementarno zavest in duhovno dimenzijo. **Feng šuj** je tradicionalna kitajska umetnost oblikovanja okolja, ki je temelji na duhovnih konceptih in pozornem opazovanju sveta. **Narava reda** je znanstveni in oblikovalski koncept arhitekta Alexandra, s pomočjo katerega naj bi lahko oblikovali oblike in prostore, ki imajo povečan potencial živosti. **Vitalna hiša** je oblikovalski koncept avtoričinega studia Arhitekta arhitekti ter predstavlja primer projektantske prakse, ki združuje sodobno projektiranje in duhovne pristope.

Vsem šestim konceptom je skupno, da se ukvarjajo s skritimi dimenzijami prostora, ki jih z običajnim znanstvenim aparatom težko kritično vrednotimo. Avtorica predstavlja holistični pogled na prostor, ki presega klasični 3D-kartezijski prostor z dodano dimenzijo časa. Osredotoča se na vitalno – energijske in duhovne plasti prostora, do katerih je mogoče dostopati z nadčutnim zaznavanjem ali osredotočeno imaginacijo. Dimenzije prostora torej, ki v običajni projektantski praksi ostajajo na obrobju, v sivem pasu spregledanih, marginalnih ali tabuiziranih tem. V tem smislu je razstava dobrodošla osvežitev konceptualnega razmišljanja o prostoru, ki odpira novo raziskovalno področje za arhitekta in oblikovalce. Razumemo jo lahko kot začetek širšega in kompleksnejšega pregleda, ki bi poglobljeno raziskoval različne tradicionalne in sodobne načine vključevanja koncepta duha v oblikovanje prostora, saj podobne teme, npr. indijski vastu ali Steinerjevo razumevanje prostora, v okviru razstave niso predstavljene.

Če duh po Aleksandru napolnjuje praznino vsakega atoma, vsake opeke, vsakega kosa lesa in betona, postane izziv, kako ta potencial živosti prostora maksimalno izkoristiti s primernim oblikovanjem. In prav prespraševanje o vitalnih dimenzijah prostora je glavna vrednota in presežek razstave AOL, ki

bi morala najti možnost predstavitve tudi v našem prostoru, žal pa je ta za slovenske ustvarjalce velikokrat zaprt.

.....
 Jasna Kralj Pavlovec, mag. znanosti, univ.
 dipl. inž. arh., prodekanja za mednarodno
 dejavnost na Fakulteti za dizajn
 Šarhova 8, 1000 Ljubljana, Slovenija
 E-pošta: jasna.kralj@fd.si
 Splet: www.jkp.si